

Η πρόσφυγας Δημήτρης – Ανδρέας Μπουχιούρης

Συμμετοχή στο
1^ο Μαθητικό Συνέδριο της Μεσογείου
στην Τεργέστη με θέμα
«Δημοκρατία-Ανθρώπινα Δικαιώματα-Ανεκτικότητα»

Δεν μπορούσε να κάνει τίποτα. Δεν μπορούσε να γυρίσει πίσω. Όλος αυτός ο κόπος, όλες εκείνες οι θυσίες που έκανε για να φτάσει ως εδώ. Και τι την περίμενε; Ένας φράχτης με σύρμα, ο οποίος την εμπόδιζε να συνεχίσει το δρόμο της. Στεκόταν εκεί μαζί με τους υπόλοιπους συντρόφους της και κοιτούσε κατάματα τους αστυνομικούς μπροστά της. Ακόμα και όταν τους παρακαλούσε με τα λιχουστά αγγλικά που ήξερε, η στάση τους δεν άλλαζε. Ήταν το ίδιο αγέρωχοι και ασυγκίνητοι. Και αυτό την όργιζε.

Τι είχε περάσει, μόνο ο Θεός ήξερε. Έφυγε από την Συρία με την ελπίδα ότι θα αποκτούσε μια καλύτερη ζωή στην Ευρώπη. Είχε ακούσει ιστορίες για το πόσο καλοί ήταν οι Ευρωπαίοι, το πόσο φιλόανθρωποι και φιλελεύθεροι ήταν. Ότι όποτε ένας άνθρωπος ζητούσε βοήθεια, δεν θα χρειαζόταν να παρακαλέσει δεύτερη φορά. Κατάλαβε πόσο ψεύτικα ήταν αυτά τα λόγια από την πρώτη της μέρα κιόλας μακριά από τη πατρίδα. Αυτή δεν ήταν βοήθεια. Κανείς από τους ανθρώπους μπροστά της δεν την βοήθησε, όταν παρακαλούσε για φαγητό, κανένας δεν της έδωσε μια κουβέρτα να σκεπαστεί τα κρύα βράδια της Ουγγαρίας. Κανείς δεν την παρηγορούσε, όσο κρατούσε στην αγκαλιά της ένα λούτρινο αρκουδάκι που κάποτε ανήκε στον αδερφό της.

Είχε χάσει τα πάντα. Το σπίτι της, τους φίλους της, τους γονείς της, τον αδερφό της. Η ανάμνηση της τελευταίας τους συζήτησης έκανε συνέχεια την εμφάνισή της στα όνειρά της: «Προστάτευσέ τον, Ναζίρα. Μην τον πάρεις από τα μάτια σου». «Ναι μητέρα».

«Ο Θεός μαζί σας αγάπες μου».

Η θύμηση εκείνη της ήταν αβάσταχτη. Ακόμα ένωθε τα δάκρυα της μητέρας της να δροσίζουν το μάγουλο της, μπορούσε να νιώσει ακόμα την θέρμη της αγκαλιάς της. Μπορούσε επίσης να νιώσει τα χείλη του πατέρα της να της φιλούν το μέτωπο και να της εύχονται καλή τύχη. Ένωθε το ανυπόμονο τράβηγμα του χεριού του μικρού αδερφού της, ο οποίος έκλαιγε, γιατί ήξερε. Ήξερε ότι δεν θα γύρναχαν πίσω, ήξερε ότι θα ήταν η τελευταία φορά που θα έβλεπαν τους γονείς τους. Είχαν δώσει σχεδόν όλα τους τα χρήματα για να εξασφαλίσουν την, όσο πιο γρήγορη γίνεται, αναχώρηση των παιδιών τους. Ήθελαν όσο τίποτα άλλο να τους στείλουν μακριά από την πατρίδα, μακριά από τον πόλεμο, μακριά από τον κίνδυνο. Είχαν μια επιθυμία, μια ελπίδα. Ήλπιζαν τα παιδιά τους να αποκτήσουν μια δεύτερη, καλύτερη ζωή. Μια ζωή όμως χωρίς τους ίδιους. Τα χρήματα δεν ήταν αρκετά για όλους.

Δεν είχε φοβηθεί τόσο πολύ ποτέ ξανά στην ζωή της. Μέσα στην βάρκα, μαζί με τους υπόλοιπους ανθρώπους που ήθελαν να ξεφύγουν και να γλυτώσουν την ζωή τους, δεν μπορούσε να αναπνεύσει. Έκλαιγε όσο δεν είχε κλάψει ποτέ ξανά, γιατί η αίσθηση της αδικίας και της θλίψης ήταν ασήκωτη. Βέβαια δεν ήταν η μόνη μέσα σε εκείνη την βάρκα που ένιωθε έτσι. Έβλεπε μυριάδες άλλους να κλαίνε με μαύρο δάκρυ. Αυτοί που, όπως και η ίδια, αναγκάστηκαν να τα αφήσουν όλα πίσω. Μερικοί άφησαν τα παιδιά τους πίσω, άλλοι τους γονείς τους. Όπως και εκείνη. Άλλοι όμως, παρέμεναν ακίνητοι και απλώς κουνούσαν τα χείλη τους παρακαλώντας τον Θεό να τους προστατεύσει και να τους βοηθήσει να φτάσουν στην καινούργια γη.

Κράταγε τον αδερφό της στην αγκαλιά της. Ήταν ένα μικρό εξάχρονο αγόρι, ανήμπορο και αδύναμο. Πάντοτε κρατούσε στην δική του αγκαλιά το καφέ αρκουδάκι του με τα μαύρα κουμπιά για μάτια. Με αυτό ένιωθε ασφαλής. Το ζωάκι και η αγκαλιά της αδερφής του τον έκαναν να κοιμηθεί. Η βάρκα είχε βαρύνει από τον αριθμό των ανθρώπων και ήταν έτοιμη να βουλιάξει από την θλίψη που κουβαλούσαν. Του σιγοτραγουδούσε ένα νανούρισμα που τους έλεγε η μητέρα τους. Το παιδί ήταν τόσο ήρεμο και ζέσταινε το σώμα της.

Δεν ήξερε τι έφταιγε. Το τραγούδι μήπως; Το ζεστό κορμί του πάνω της; Η κούραση που είχε συσσωρευτεί πάνω της και την καταπλάκωνε σαν βράχος; Δεν ήξερε τι ήταν αυτό που την έκανε να κλείσει τα μάτια της. Όταν τα άνοιξε, δεν ήταν πια βράδυ αλλά οι αχτίδες του ηλίου που έβαφαν πορτοκαλιά την συνήθως γαλάζια θάλασσα την έκαναν να αντιληφθεί ότι ήταν νωρίς το πρωί. Ετοιμάστηκε να ξυπνήσει τον αδερφό της με ένα φιλί στο μάγουλο. Όμως δεν ήταν εκεί. Δεν βρισκόταν τίποτα άλλο πάνω στα πόδια της πέρα από το λούτρινο αρκουδάκι που την κοίταζε με τα χαριωπά μαύρα μάτια του. Άρχισε να φωνάζει το όνομά του, άρχισε να κλαίει με λυγμούς. Ρωτούσε τους συνεπιβάτες της, των οποίων τα σώματα ακουμπούσαν το ένα το άλλο, άμα τον είχαν δει, αλλά κανένας δεν απάντησε.

Η αλήθεια ήταν σκληρή και κρύα, όπως ο αέρας που χτυπούσε το πρόσωπό της. Ο αδερφός της, που ακόμα ήταν παιδί, τόσο αθώο και μικρό είχε χαθεί στην θάλασσα. Παρακάλεσε να επιστρέψουν, παρακάλεσε να γυρίσουν το σκάφος να τον ψάξουν, αλλά ήταν ανώφελο. Είχε χαθεί. Και δεν μπορούσε να τον φέρει πίσω. Μια γριά γυναίκα με μαύρο βάλι και γκριζα μαλλιά την αγκάλιασε και την παρηγορούσε.

«Ο Θεός τον έχει στην αγκαλιά του τώρα», της είπε. Εκείνη όμως δεν έδωσε σημασία. Απλώς άφηνε τα δάκρυα να στάζουν πάνω στο τρίχωμα του αρκουδιού.

Ακόμα και όταν κατέβηκαν στις ακτές της Ελλάδας, δεν έλεγε να αφήσει το αρκουδάκι από το στήθος της. Το έβαλε εκεί που ήταν η καρδιά της, εκεί όπου ο πόνος έδιωχνε κάθε συναίσθημα άγχους, κούρασης ακόμα και ανακούφισης που πάτησε με ασφάλεια στην γη. Υπήρχαν άνθρωποι – «εθελοντές» τους είχαν αποκαλέσει – που τους βοήθησαν και τους έδωσαν τροφή και νερό. Δεν μπορούσε ούτε να φάει, ούτε να πιει. Απλώς κοίταζε το πέλαγος μπροστά της με πρησμένα μάτια. Μια ζωή της μάθαιναν να φροντίζει τους γύρω της, την οικογένειά της και τον αδερφό της. Τώρα όμως δεν είχε πια κανέναν να φροντίζει. Και η κατάσταση αυτή την έκανε να αναρωτηθεί τι άλλο της έμενε στην ζωή.

Οι επόμενες μέρες ήταν ακόμη πιο δύσκολες. Έπρεπε να προχωρήσει με τα πόδια, να μπει λαθραία μέσα σε τρένα για να ταξιδέψει όσο πιο βόρεια γινόταν. Πέρασαν βδομάδες και άκουγε νέα από τους γύρω της. Για τις ειδήσεις σε όλον τον κόσμο που συζητούσαν για την κατάσταση στην οποία βρισκόταν εκείνη και οι συνάνθρωποι της. Είχε ακούσει ότι οι φωτογραφίες ενός νεκρού παιδιού, το οποίο βρέθηκε πνιγμένο στις ακτές της Τουρκίας, είχαν συγκινήσει σχεδόν όλον τον κόσμο. Όποτε άκουγε τους υπόλοιπους να μιλούν για αυτό το θέμα, η καρδιά της σφιγγόταν.

Άκουγε για το παιδί και θυμόταν τον αδερφό της, που επίσης είχε πεθάνει άδικα. Αλλά εκτός από

θλίψη ένιωθε και θυμό. Έπρεπε το σώμα ενός μικρού παιδιού να συγκινήσει τον κόσμο για την κρισιμότητα της κατάστασης στην οποία βρισκόταν; Δεν ενδιαφερόταν κανείς για τους χιλιάδες άλλους που πνίγηκαν στην θάλασσα πριν από αυτόν; Τι έκαναν οι Ευρωπαίοι ηγέτες για να τους βοηθήσουν; Άμα ενδιαφερόντουσαν θα τους είχαν βοηθήσει προ πολλού, άμα ενδιαφερόντουσαν μπορεί... Μπορεί να είχε σωθεί με κάποιο τρόπο και ο αδερφός της. Μπορεί να μην χρειαζόταν καν να αποχωριστεί τους γονείς της.

Η Ουγγαρία της ήταν ένα αφιλόξενο μέρος. Ο φράχτης μπροστά της ήταν προσβλητικός. Προσπάθησε να ξεφύγει από τα μαχαίρια, για να βρεθεί μπροστά σε τείχη, τα οποία την εμπόδιζαν να συνεχίσει, την εμπόδιζαν να εκπληρώσει την τελευταία επιθυμία των γονιών της. Έχει παραδώσει ό,τι είχε και δεν είχε για να βρει την σωτηρία της, ακόμα και σε εκείνους τους αφιλόξενους τόπους, να βρει την ελπίδα της.

Οι ιστορίες που είχε ακούσει κάποτε για την Ευρώπη δεν ήταν αληθινές. Άμα σέβονταν τόσο πολύ την ατομική ελευθερία εκεί γιατί δεν την βοηθούσαν να περάσει; Άμα πίστευαν στα ανθρώπινα δικαιώματα, γιατί την έσπρωχναν προς τα πίσω και της έριχναν δακρυγόνα; Γιατί; Ήταν διαφορετική; Αποτελούσε εξαίρεση; Δεν ήταν και αυτή άνθρωπος;

Είχε δικαίωμα στην ζωή, είχε δικαίωμα να περάσει εκείνον τον φράχτη για να αποκτήσει μια δεύτερη ευκαιρία. Αλλά όχι. Δεν την άφηναν. Γιατί ήταν μια πρόσφυγας. Ήταν μια απειλή για αυτούς. Μια απειλή προς την οικονομία και την κοινωνία. Και αυτό την εξόργιζε.

Θα συνέχιζε έτσι; Θα πέρασε την υπόλοιπη ζωή της σημαδεμένη με την καινούργια της ταυτότητα; Πώς θα μπορούσε να ζήσει πραγματικά, άμα την κοίταζαν όλοι ως τίποτα παραπάνω από μια ξεριζωμένη; Κανείς δεν θα ενδιαφερόταν για αυτήν, κανείς δεν θα της έδινε την παραμικρή σημασία, ακόμα και αν σούριαζε για βοήθεια στους δρόμους. Δεν ήταν αυτή η ζωή που ήθελε, όταν εγκατέλειψε την Συρία. Δεν πίστευε πως θα έπιανε αμέσως δουλειά σε κάποια από τις βόρειες πόλεις, ούτε περίμενε να την υποδεχτούν με ανοιχτές αγκυλιές και να της προσφέρουν φαγητό και μια στέγη για να κοιμηθεί. Αλλά δεν περίμενε κι αυτό. Δεν περίμενε τέτοια ψυχρότητα και αδιαφορία από τον ενωμένο λαό της Ευρώπης που τόσο πολύ πίστευε στην ελευθερία του ατόμου. Και αυτή άνθρωπος ήταν. Δεν υπήρχε αμφιβολία. Είχε δάρκα και οστά, είχε μια καρδιά που πονούσε σε κάθε παλμό, είχε μια ψυχή εγκλωβισμένη μέσα στο εύθραυστο, αδύναμο σώμα της.

Η νύχτα ήταν σκοτεινή. Δεν υπήρχε κανένα άστρο. Μερικοί αστυνομικοί είχαν εγκαταλείψει τον πόστο τους. Δεν θα περίμενε άλλο. Θα άρπαζε την ευκαιρία. Μπορεί να μην είχε πια κανέναν να φροντίσει. Όμως θα φρόντιζε τον εαυτό της. Τύλιξε το σώμα πιο σφιχτά γύρω από το κεφάλι της. Έβαλε το αρκουδάκι μέσα στο παλτό της. Δεν την ενόχλησε η αίσθηση του κεφαλιού του να πιέζει το στήθος της. Ήθελε ένα κομμάτι του αδερφού της να την προστατεύει και να της δίνει δύναμη για το καινούργιο βήμα που θα έκανε. Κοίταξε για μια τελευταία φορά πίσω της, προς την μεριά των συντρόφων της. Μερικοί από αυτούς ήταν μαζί της στην βάρκα. Η γυναίκα που την παρηγόρησε λαχκοκοιμόταν τυλιγμένη με το παλτό της. Άλλους τους είχε γνωρίσει στο τρένο και της είχαν μεταφέρει πληροφορίες για το τι συνέβαινε πέρα από τον δικό της κόσμο.

Λυπήθηκε που θα τους άφηνε πίσω, χωρίς να τους πει ούτε ένα αντίο. Όμως έπρεπε να φροντίσει τον εαυτό της τώρα. Έπρεπε να περάσει το φράχτη. Έκοψε ένα αχριολούλουδο που βρισκόταν κοντά της και το τοποθέτησε σε μια τσέπη του παλτού της γριάς γυναίκας που της χάιδευε τα μαλλιά εκείνη την καταραμένη μέρα. Πέρασε ανάμεσα στα σύρματα. Μερικά της έγδαραν το δέρμα, αλλά εκείνη συνέχισε. Πάτησε έξω από το φράχτη. Φίλησε το κεφάλι του αρκουδιού. Δεν θα το άφηνε ποτέ. Θα το κρατούσε όσο πιο κοντά της μπορούσε. Αφού κοίταξε πίσω της για μια τελευταία φορά, η Ναζίρα άρχισε να βαδίζει προς το άγνωστο. Τι θα έκανε στην συνέχεια; Αυτό θα το σκεφτόταν αργότερα.